

Омладина

ЛИСТ УЈЕДИЊЕНОГ САВЕЗА АНТИФАШИСТИЧКЕ ОМЛАДИНЕ ЈУГОСЛАВИЈЕ

Година II

Београд, 21 децембар 1944

Број 24

ТИТО

ТРИ ГОДИНЕ БОРБИ, РАДА И ПОБЈЕДА

СЛАВНИ ПУТ I ПРОЛЕТЕРСКЕ БРИГАДЕ

22 децембра на снегом покривеним улицама града Рудог у Босни састале су се у строју србијанске и црногорске партизанске јединице. Мисли бораца за слободу летеле су на поробљеној Србији. У душама и мислима својим замишљали су се борци да ће се осветити, да ће избавити и спасти свој народ.

Мисли су одједном престале да се распиљу. Пред строј је стао вођа борбе за слободу, командант партизанских снага, друг Тито.

Интереси правилног развоја народно-ослободилачке борбе изискивали су формирање чврсте војне јединице која би у својим редовима окупила рачуне партизанске снаге. У ту јединицу треба да уђу сви борци који су ту окупљени, најбољи синови Србије и Црне Горе, они којима се поноси народ. Први пут у историји наших народа стали су раме уз раме често повезани заједничким жељама и тежњама најбољи синови Србије и Црне Горе.

Велики су и часни задаци, које је њен творца, друг Тито, поставио пред Прву пролетерску.

Тако је почео славни пут Прве пролетерске бригаде. У јануару 1942 у источној Босни бјежећи испод усташког ножа, српске масе нашле су уточиште код изоружаних герилских група. Те масе водиле су битку за одбрану тог живота.

Прва пролетерска баца се на посао гонеће усташе и Немце, ослобађа Чајничко, Горажде, Рогатицу, и мротају се низ Дрину, и на Романији, радн искумуру. Сије братство и јединство, диже масе у борбу и праилно канализије њихову мржњу. Огромну улогу игра она у стабилизацији још не оформљених партизанских одреда дајући за руководнице најбоље борце и руководиоце.

Као гуја ујела је Шабу за срце Прва пролетерска. Читави пукови усташа скијаша и домобрана стављају се у покрет. И после жестоких окршаја на Хан Пијеску на Пијеновици и Бјелим Водама, на Романији, Прва пролетерска притишљена јаким снагама принуђена је да се повлачи. И 27—28 јануара у ноћи преко пространог снјежног Сарајевског поља, поред усташких стража, под температуром од —25 полази Прва пролетерска бригада на Игман, а преко овога на Јахорину. 22 сата трајао је непрекидни марш. Стотине бораца изгубили су прсте или делове стопала, а у ријечним појмова народно-ослободилачке борбе усјекао се је тада један нови, симбол снаге, воље и напора — „игманци“, прмрзли борци којима су отсечени прсти са руку или ногу. У Фочи, Чајничу, Гаражди бралећи и проширујући слободну територију борци су се челичили. У тим данима формирана је од партизанских одреда који нису ушли у I пролетерску, II пролетерска српска бригада. Заједно са њом борци из I бригаде водили су бојеве са усташама и јаким снагама Талијана, трјебили фашисте, кујући оружано братство и јединство народа из Србије и Црне Горе са синовима Босне, Србија, Хрватима и Муслиманима.

У то вријеме јаке италијанске и четничке снаге принудиле су црногорске партизане да се повлаче. I пролетерска, заједно са II, хита у помоћ да осигура леђа и помогне повлачење јединица. У Пиви, на Гацком, на Дубу и Врби борци из србијанских батаљона својим неувјетљивим хероизмом и само-прегором показују да умијају да је свеједно на којем се терену боре и да је борба у исто вријеме и борба за слободу Србије.

Послије вишедневних жестоких окршаја по трећи пут у нашој историји народно ослободилачке борбе, партизанске снаге из Србије и Црне Горе, Херцеговине и Санџака, окупљају се на планинском масиву између Маглића и Лелије на Лучним Катунима и Зелени Гори. Врховни штаб на испушту I и II пролетерске бригаде, формира IV и V Црногорску, III Санџачку и X Херцеговачку бригаду.

Доласком пролетерских бригада устанак у Крајини се расплескао. Стварају се нови одреди. Размазом устанка створена је велика слободна територија.

У њеном стварању, у њеној одбрани, у васпитању маса, у цементирању неразрушивог братства наших народа I пролетерска је играла једну од највиднијих улога. На Лизну и у Далмацији на Кључу и Врховљу, на Грахову и Плавну, жање она велике побједи, умиштава хиљаде усташа и Талијана. Ту, на пољима и брдима Крајине рађа се, развија и запечаљује љубав крајинске омладине према првој бригади и њеним борцима. Док I пролетерска бјежи бој на Врховљу, омладинске радне бригаде беру усташко културно поља, а њихова пјесма, завика и пука младошти испуњава поносом и вером борце-пролетере. Послије рада и боја на Кључком пољу, пјесвају и играју и борци и омладина до дубоко у ноћ, спремни за нове задатке и потхвате. За омладину Крајине I пролетерска постаје симбол снаге и величине, симбол борбе и отпора и грме њена млада срца новом снагом, за нове подвиге, залажу је вјером у побједу. Снова I пролетерска прелази из Крајине у побуњену Личу, Кордуан и Банију.

Развој наше војске, по акцијама већег замаха и стиља, доводи до стварања Прве дивизије. Прва бригада служи као језгро, као темељ, за I пролетерску дивизију, у коју улазе већ прослављени III Крајишка и III Санџачка бригада.

У новембру 1942, у слободном Петровцу, за своје заслуге, за своје побједи, I пролетерска прима из руку свога творца, свога врховног команданта Друга Тита, румени пролетерску заставу. У свом даљем походу на Ситницу и Јајцу, на Котор Вароши, I бригада часно носи пролетерску заставу. И дивизија одољиво продире кроз усташке и четничке линије, радом и борбом развија лани и клевете о Народном-ослободилачкој војсци и у свом побједоносном походу избија на Саву, да пружи руку и примјер првим партизанским групама у Славонији. У Централној Босни народ се одушевљавао I пролетерском. Усташке и четничке руље срамно бјеже у Бања Луну и Дервенту, остављајући за собом трагове својих злочина. Дан и ноћ борци I бригаде су на послу: говоре, покрећу и мобилишу масе. Стотине бораца узима у руке пушке, које је Прва дивизија заробила на Теслићу, Котор Вароши и Пријазору.

У фебруару 1943 извршила је I пролетерска бригада, на челу читаве дивизије један од најтежих и највећих маршева, прелазивши за 4 дана пут од Саве до Бугојна и даље на Иван планину.

Непријатељ је потискивањем са сјеверне

ра отпочео велику офанзиву и принуђио наше јединице да се повлаче према Прозору. I пролетерска бригада избија на Иван седло, ломн отпор усташког жезлозног пука. По задатку Врховног штаба, врши она поново успљешн марш према Бугојну и заобилазним маневром натјерује непријатеља, у заједници са Крајишком, IV Црногорском и Банијском бригадом, да у паници отступи за Бугојно.

За повлачење наших снага треба разбити четинице на лјевејој обали Неретве. Од другог дана по прелазу Неретве, преузима I пролетерска гоњење четничких батаљона. На Глава-Тичево и код Калиновика у Херцеговини развија I пролетерска одабране четничке пукове Баја Станишића и Павла Ђуришића и у снажном налету избија на последње и најтврђе одбранбене линије, на Дрину.

У јуну 1943 непријатељ отпочиње V офанзиву. I пролетерска добија своје мјесто.

Најжешћа и најстрашнија битка у историји наше борбе, постајала је сваки даном све жешћа. Авијација, артиљерија, најелитније трупе немачке армије, све се то устремљило на нашу војску. Лагано, трпећи тешке губитке, пробијала се наша опкољена армија. На њеном челу, свјесна тежине задатка и одговорности, газила је I пролетерска бригада у саставу I дивизије. Прва обруч: Вучево—Сутјеска. Друга обруч: Балниовач. Са сване узашнице, изнад сваког иланда, из букије, из камења, рекале су ушареле цијеви швапских митраљеза. Командант I пролетерске дивизије, Коца Поповић, добио је од врховног команданта задатак: „Пробити или погинути!“ Борци I пролетерске чули су то ријечи. Тито захтијева, народ тражи! „I бригада у стрјелце и јуриш!“ Командант бригаде, челник-војник и јуник друг Лекшић-Шпанец, тек што је изговорио тих неколико ријечи, а читава I пролетерска бригада, не осјећајући малаксалост, глад и исцрпљеност, разанла се у густ стрелачки строј и сипало јуриша на бедем немачких кацига и митраљеза. „Напријед, пролетери!“ заорило се из хиљаде грла. Понављали су се немачки фашисти, остали су немачки рачени и хлебови и конзерве, и коњи, и митраљези. У труку су борци подизали непутене њемачке „шерце“ и јуришали неодољиво напријед. Одбранбени систем свих тих елитних алпских пукова био је разбијен. Пут из обруча отворио се, и наше снаге, последије још неколико жестоких окршаја, избиле су на пругу Сарајево—Вишеград.

Борбе и напори у V офанзиви још више су очеличили наше јединице, које су се брзо опоравале. На Власеници, на Зворнику, жање I пролетерска бригада нове велике успјехе. Борбе у Источној Босни поново узимају карактер општенородног устанка. Град за градом, село за селом, чисти I дивизија и I бригада, од Нијемаца, I пролетерска.

Послије 15-дневних успјешних борби креће I пролетерска бригада на дуги марш. Од Источне Босне, од Зворника и Власенице маршује она преко Иланда, преко пруге Сарајево—Брод на Пријазору. Успут развија и чисти немачко-усташке посаде и гарнизоне и преостале четничке батаљоне. У Централној Босни народ са пјесмом и сузама дочекује свог старог познаника, I пролетерску. И опет нови борци пуно њене редове.

Под снажним ударцима Црвене армије и савезничких армија и наше војске, постепено се руши трупа фашистичка грађевина. Фашистичка Италија, најаворнији и најјачи Хитлеров савезник, испада из осовине. У Хрватској, Словенској, Истри и Горци, распламтава се борба. Далмацију захвата талас опште народног устанка.

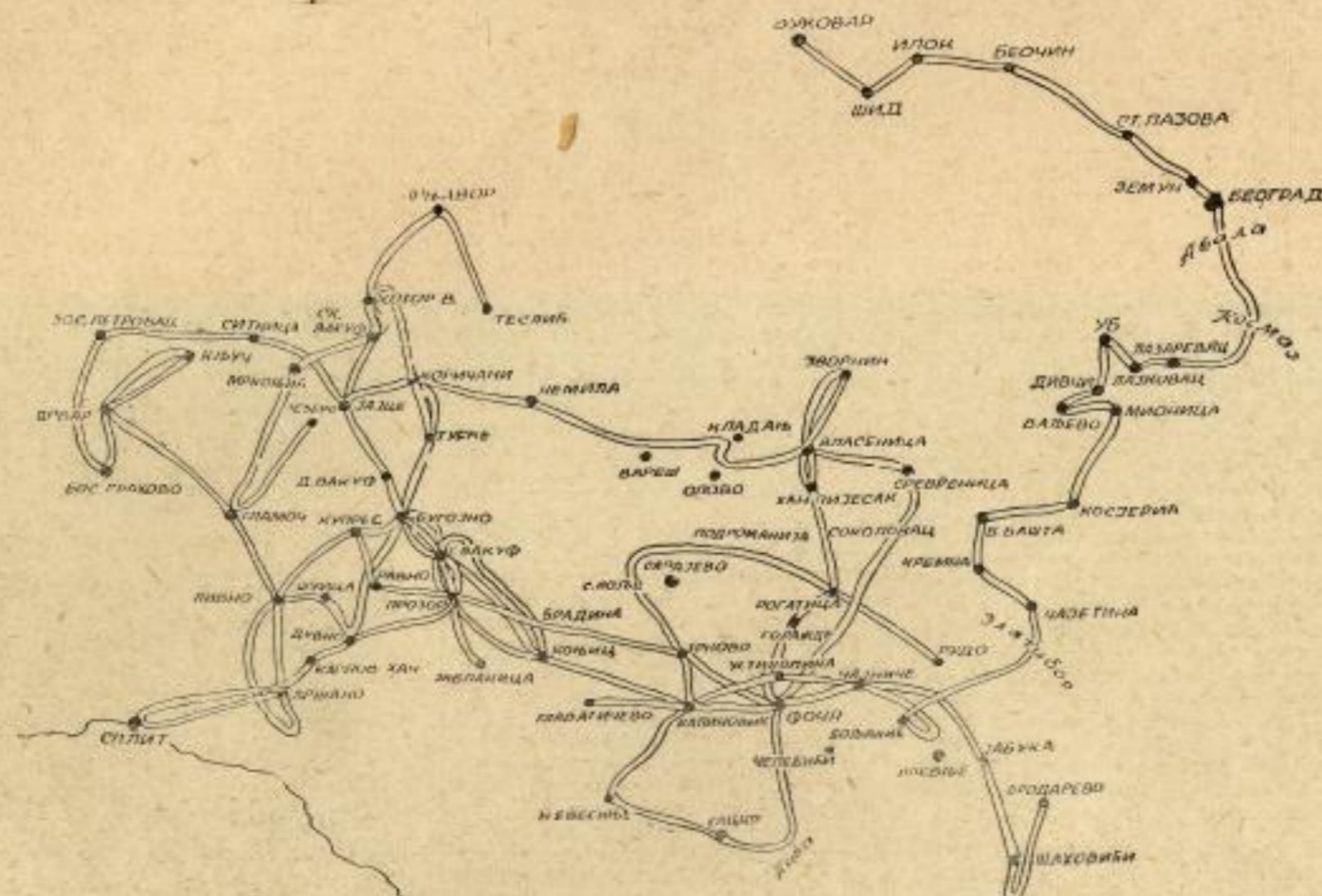
I пролетерска бригада после жестоких борби на Травнику, хита, заједно са III Крајишком бригадом, у помоћ Далмацији. Са истим одушевљењем са којим су се борили на Кључу, и код Калиновика, на Дрини и Балниовцу, бране пролетери из Србије и Црне Горе, из Босне и Хрватске, азури наш Јадран, немилосрдно уништавају фашистичку гамад.

У Бугојну, при повратку из Далмације, сазнају борци I пролетерске бригаде да у саставу I дивизије улази прослављена XIII Хрватска бригада „Раде Кончар“. Радом и поносом су се испуниле груди прекаљених пролетера. „Имаћемо прилике да видимо како се боре хрватски пролетери. И бићемо јачи!“ Расте кроз те ријечи и кроз бојеве љубав и братство свих народа Југославије.

Да би омео борбу наших народа, непријатељ је још једном припремио „велику кампању“. Отпочела је VI офанзива на слободну територију.

I пролетерска на заповјест маршала Тита стаје на своје мјесто. Двогодишњицу свога оснивања слави она у жестоким окршајима с Нијемцима на свијетном Купреском пољу. Жестоке борбе води I бригада, заједно са Тринаестом, за пробијање обруча код Травника и вјештим маневром избија на Угар, уништава један батаљон елитне прве алпске дивизије.

...иона Вам Прва пролетерска бригада буде школа, а старији другова примјер. Учите се од старијих другова и будите поносни што сте постали борци те бригаде. Ви ћете у тој бригади наћи породницу, јединствену, монолитну; наћи ћете не неку војничку дисциплину старог типа него другарску дисциплину, која проистиче из свијести сваког борца. Таква дисциплина је онај стуб који чини једну народну војску неспособивом. И борци Прве бригаде доказали су у свим досадашњим бојевима да је то дисциплинована војска. У даљим бојевима, у којима ће учествовати Прва пролетерска бригада ће, ја сам увјерен, часно испунити све задатке које пред њу стави Врховни штаб и које народ наш од ње тражи.

Скица кретања I пролетерске бригаде од оснивања до данас

Тих дана добија она још једно велико признање. На I Конгресу антифашистичке омладине Југославије прелазна застава са насловом „Најбољој бригади“ додељује се I пролетерској бригади.

Одушевљено, али са пролетерском скромношћу и заједом, примају борци I пролетерске дер и награду омладине.

Омладина I бригаде, која чини већи дио лудства бригаде, дала је зајед да ће заставу достојно носити и бранити. И заиста, када је непријатељ са подмуком нападом на Дрвар отпочео VII офанзиву, омладина и сви борци I пролетерске одржавају ријеч. Пет дана и пет ноћи бранили су они, раме уз раме са борцима XIII Хрватске бригаде, прилазе Дрвару, и омогућили извлачење наших снага. За ту борбу, за то држање, маршал Тито одаје признање борцима и руководницима I бригади I дивизије.

Тако је започела VII непријатељска офанзива. На Млиништу, на Лисини, на Витору, на Купреском Пољу и Радуши, код Прозора, на Врњаци и Мана-Седлу, на Јахорини и Калиновика, I бригада у саставу I дивизије, водила је 40 дана непрекидне бојеве, разбијши један за другим 6 непријатељских обруча — и у снажном продору избила на Дрину. За те борбе, за те побједи, маршал Тито и АВНОЈ одликовали су све бригаде I пролетерске дивизије орденом Народног ослобођења. У Санџаку, I пролетерска одмарала се и учила, спремајући се за нове задатке, које јој је наметао развој устанка у Србији. Јаке немачке снаге које су крстале у поход на Црну Гору, удариле су почетком августа на одморну I дивизију и нису могле ни корака даље. Стотине шпанских лењева остали су око Плевља, да још једном као пред Плевљама из 1941, послуже као опомена фашистичним освајачима.

У брзом маршу, на крпљу дивизије, избила је I пролетерска бригада на Увце, границу Србије. У масама су прелазили борци I бригаде ријеку. Понесени жељом да помогну српском народу, са мржњом према непријатељу, батаљони I и Ш. бригаде за непун два сата развили су одбране неколико одбраних четничких бригада и избили на Златибор.

У незадрживом налету сручили су се борци читаве I дивизије на бугарско-ничка упоришта на Палисаду, капији Недићеве Србије на западу и после дводневне борбе спалили отпор непријатеља. Ка Валуеву, на Увцу, преко Равне Горе талас одушевљења носио је борци I пролетерске. У редове I пролетерске почели су да улазе омладинци из Србије.

Тако спремни, обогаћени новим искуствима борци I пролетерске хитали су на Београд, главни град, да још једном покажу да се битка за слободу Београда свагда са истом вољом и љубављу. Седам дана јуришали су борци I пролетерске, са јединицама из Хрватске, Босне, Србије, Црне Горе, јуришали су снажније него икада, упорнији него икада, јер су знали да бију бој за нови, заједнички, слободни Београд.

Смјело, одлучно пошла је I пролетерска и даље напријед, на Загреб, у Хрватску, на Љубљану у Словенији и даље. Ојачана новим борцима, подмлађена и прекаљена, I пролетерска сипало корача напријед, да заједно са читавом нашом војском извојује коначну побједу.

Спомен и слава јунацима из I пролетерске који су пали у борби за слободу!

Да живи прва бригада наше војске, вјечна Прва пролетерска!

ЈОВАН БОЖОВИЋ
бивши руководилац полит-одјела I пролетерске бригаде

НА ФРОНТОВИМА

Нови успеси Народно-ослободилачке војске Југославије

У току последње недеље дана јединице народно-ослободилачке војске у сарадњи са трупама Црвене армије још више су угрозили немачке комуникације, којима повлачи немачка команда своје трупе. Најжешће борбе још увек се воде на сремском фронту. Од Брчног, Жупање, Винковаца, Вуковара и Осјека, непријатељ баца непрестано нове снаге у противнападе на наше положаје. Уз подршку наше авијације и совјетског тешког оруђја сви ови непријатељски напади су осујећени. Борбе постају све жешће, јер пристигну све нова појачања и наших трупама и непријатељу. Непријатељ мора да држи овај сектор фронта по сваку цену и уз највеће губитке, ако жели да спасе своје истурене јединице из Црне Горе, Санџана, Херцеговине и Босне. Продор наших трупа на сремском сектору пресекао би овим снагама једину преосталу отступницу. На сектору Дрине наше трупе пренишле су немачку комуникацију од Бајине Баште до Брчног, окупале велики долом тока Дрине и воде борбу за последња упоришта на овом сектору. У жестоком борбама ослобођене су Ужича, и сада наше јединице угрожавају Бајину Башту, чак и сам Вишеград. У Санџаку и у Црној Гори водиле су се жестоке борбе са Немцима који покушавају да изгину своје децимиране трупе из Црне Горе. Из правца Пријеполја Немци још увек бацају све расположиве снаге у борбу на сектор према Колашину. Црногорски групација непријатељских трупа пребацила је главнину својих снага на село код Колашина и Мојковаца. Због пребацивања главнине својих трупа на тај сектор, ослабљена је била одбрана Подгорнице. Упркос јаким непријатељским одбрана, наше трупе су на јурш освојиле овај град. Комуникација Мостар—Сарајево и Сарајево—Брод Била је изложена непрестаним нападима наших јединица. У Славонији непријатељ покушава да одбаци наше снаге са својих комуникација. Разбијено је више непријатељских колона, које су покушавале да се пробацију на нашу ослобођену територију. У Лици наше трупе освојиле су Срб и сада угрожавају важно упориште Доњи Лапац. Јаким непријатељским снага пробило су се из Бихаћа у западном и југозападном правцу, и ушле у Кореницу. Непријатељ покушава да ослободи комуникације између Бихаћа и Оточа. Освојени су покушаји непријатеља да се пробације на северу, у правцу Слуња. У Словенији наше снаге парализују непријатељски саобраћај. Непријатељ покушава да ослободи своје комуникације, и убацује непрестано своје трупе у офанзивне операције према ослобођеној територији у Штајерској и Дољској.

Продор Црвене армије у Чехословачку

У току ове последње недеље дана из читавом централном и северном сектору источног фронта Црвена Армија још увек се ограничавала на извештају локалну делатност и на акције артиљерије и Црвеног ваздухопловства против немачких комуникација и одбранбених положаја. На другом делу фронта, у југоисточној Словачкој и целој Мађарској јединице Црвене Армије постигле су низ нових успеха и довеле немачку одбрану у најкритичнију ситуацију. Битка за Будимпешту све више поприма карактер позицијске борбе. Немци који знају да Будимпешта претставља најјачи стуб њихове одбране на прилазима Братиславе и Беча, претварају град у велико утврђење и довлаче све нова појачања из саме Немачке као и са фронта на западу и у Италији. Упркос жестоком немачком отпору јединице Црвене армије све више стезу обруч на источној обали Дунава. Са севера, северистока и југа совјетске трупе приближиле су се мађарској престоници на свега 10 км. Немци организују иза својих пробијених одбранбених линија нове положаје, али нису у стању да задрже концентрисаном артиљеријском ватром и акцијом авијације подупрто наступом Црвене армије. Положај бранилаца Будимпеште постаје све тежи због наступљања левог крила трупа II Украјинског фронта између окупације Дунава и Чехословачке границе, као и због све јачег притиска трупа III Украјинског фронта између Блатног језера и Дунава. Тиме је све више угрожена једина комуникација којом Немци могу да довлаче појачања у Будимпешту или евакуишу из града свој гарнизон. Иако је битка за Будимпешту од пресудне важности за одбрану Беча, ипак се може судбина Аустрије одлучити на други начин, са заобилазним маневрима. Изгледа да Совјети и поред јаког притиска на Будимпешту улажу велике снаге за извођење тих заобилазних маневара. Док немачка одбрана југозападно од Будимпеште на сектору Шекешфехерара још увек није пробијена, јединице генерала Малиновског у свом надирању северозападно од главног мађарског града форсирале су пограничну реку Ипел и ослободиле на територији Чехословачке више настанбених места. Тим продором угрожена је са југозапада важна железничка раскрсница Лу-

ченец, преко које иде главна комуникација за снабдевање источно-словачког фронта. Још већа важност тог продора је у чињеници, да је тиме овлдавана једна јака природна препрека на путу за Братиславу. Совјетске јединице које се налазе на обали Дунава северно од Будимпеште, могу форсирати Дунав и онда продужити са успешним наступом ка аустријској граници. У последњој недељи дана северноисточна Мађарска је скоро потпуно очишћена од непријатељских трупа. Непријатељ се одржао само на сектору Матра планине и северно од ње, док је мађарска територија северозападно и северноисточно од града Мишколца готово сав заузета. Совјетске трупе избиле су на ширини од преко 110 км, на чехословачку државну границу, пробиле пограничне одбранбене линије и продрле на чехословачку територију. Југозападно, јужно, југоисточно и источно од најважнијег немачког одбранбеног упоришта Кошице ослобођено је много крајева. Претходнице Црвене армије удаљене су од овог града непуних 25 км.

Совјетске трупе које надире преко словачке територије ка северу, удаљене су свега 80 км. од јужне пољске границе. Немцима који држе одбранбене положаје у источној Словачкој све више прети опасност да буду изоловани и опколени. Иста опасност прети немачко-мађарским трупама у Матри и северно од ње. У југозападној Мађарској, између Блатног језера и Дрзаво, водиле су се у последњој недељи дана само акције локалног карактера. Иако су биле те борбе ограничене по својим размерама, оне су имале жесток карактер. Према извештајима ретничких командатора, на овом сектору може се очекивати у блиском времену појачана совјетска акција. Очекује се да ће ускоро почети битка за Велику Кичишту, која претставља најважнији упориште немачке одбране на прилазима јужно-аустријске границе.

Очајич покушаји Немаца да задрже савезничко напредовање

На фронту у Западној Европи дошло је последњих дана до неочекиване промене. Маршал Рундштет концентрисао је непријетно велике оклопне и пешадиске снаге на 80 км. широком фронту према луксембуршкој и белгијској граници, и уз јаку подршку немачке авијације отпочео неочекивану офанзиву према положајима I америчке армије. Са јаким ударом немачке трупе пробиле су савезничке одбранбене линије и продрле на неким местима до 30 км. у дубину. Због продора својих одбранбених положаја, америчка I армија била је принуђена да се местимично повуче. Савезничко врховно заповедништво предузело је сав потребне мере да се непријатељска акција парализује. На угрожене секторе довлачене се нова појачања, а снаге британског ваздухопловства концентрисане су на тај сектор фронта. Да би помогли савезници у борби против нападача и у одбрани своје земље, белгијски патриоти желе да и они учествују у

Догађаји у Грчкој

ЕМИСИЈЕ РАДИО СТАНИЦЕ «СЛОБОДНА ГРЧКА»
 Лондон, 14 децембра
 Јунајтед Прес јавља:
 Централни комитет ЕЛАС-а дао је изјаву грчком народу преко радио станице «Слободна Грчка» у којој се између осталог каже: «Енглез остављају Немце да се несматрају крију на Доденанским острвима, где пустоше земљу и убијају грчко становништво, а они су дошли у Атини да помогну фашистима. Енглез више воле да ратују против грчког народа него против Немца. У својој четвртој емисији радио «Слободна Грчка» изјављује: «Скобијева варварства претстављају варварства Мусолинија и Хитлера, јер је њихов циљ да наметну Грчкој Папандреову диктатуру и да претворе Грчку у британски протекторат.»

ОДГОВОР ЕАМ-а ГЕНЕРАЛУ СКОБИЈУ
 Командант ЕЛАС-а Стефану Серафис у одговору генералу Скобију 9 децембра између осталог каже: «Ми ћемо продужити борбу где год буде било потребно док не исцрпимо вашу одговорност пред историјом, док не повучете вашу одлуку и не престанете с нападом. Садашња влада не само да не узима поверење народа, већ је постављена од стране краља кога би такође требало извести пред суд због његових дела. Серафис захтева образложење прве народне владе која ће осигурати слободан израз народне воље сходно условима Атланске повеље и Техеранске конференције.»

150.000 РАДНИКА У ШКОТСКОЈ ДЕМОНСТРАЦИЈИ ПРОТИВ ЕНГЛЕСКЕ ПОЛИТИКЕ У ГРЧКОЈ
 Лондон, 18 децембра
 Данас су око 150.000 радника у више од 200 шкотских бродоградилница и фа-

борби против наступајућих Немаца. Изгледа да је оперативни циљ немачке офанзиве заузеће Лијежа. Али постоје сви предуслови да Немцима тај план не успе. Главни циљ немачке офанзиве има свакако потпуно други карактер. Немачко врховно заповедништво покушава да својом офанзивом изазове поматњу у савезничким редовима и паралелне офанзивне акције на осталим секторима фронта, да одложи почетак нове савезничке офанзиве на Немачку, да угрози десно крило савезничких трупа које држе фронт на Реру, и да са офанзивним операцијама поболша одбрану Келна. И коначно, ова офанзива нужна је за немачку команду и због политичких разлога. Нужно је да се немачкој јавности прикаже бар један успех свих тоталитарних мобилизација и стварања Фолксштурма. И на другим секторима западног фронта Немци су покушавали са јаким противофанзивним акцијама. Један од најопаснијих немачких напада био је разбијен између Балора и Милуза, а други на сектору Саргемина. После разбијања ових немачких акција савезници су постигли нове успехе на Сарнином и Алзахском фронту. Продором према Рајнском Палатинату савезници су се приближили важном немачком индустријском граду Карлсруе.

На италијанском фронту жестоке борбе се воде још увек на прилазима равничарске реке Поа. Заузета је Феенца, за коју су се водиле дуготрајне борбе, и савезници са сада приближавају граду Иноли. На егејским острвима спремни су били покушаји немачких искрцавања на неким од острва које држе савезници.

На Далеком Истоку наставља се напредовање савезничких трупа у Бурми и на Филипинима. На бурманском сектору британске трупе овлдавале су положајима 400 км. северно од важног града Мандалаја. На Филипинима наставља се савезничко напредовање на острву Лејти. Поред тога извршено је изненадно искрцавање на острву Миндору у западним Филипинима, јужно од Манила.

Савезничка авијација развијала је јаку делатност на свим фронтовима. На западном фронту подупрала је операције копнених трупа, жестоко је бомбардовала стратегичке циљеве на територији Немачке, а са база на Пацифику и у Кини наставила је своју ваздушну офанзиву против Јапанског острвља и индустријских објеката у Манџурији.

Стварајмо и учвршћујмо Савез пионира

У току народно-ослободилачке борбе ко се од нас није сдео са десетинама, стотинама, са хиљадама дјеце која су на својим леђима испробала страхе фашизма, страхоте рата. Њихови родитељи, њихова одрасла браћа и сестре отишли су на фронт да се свете за сва злодјела која су окупатор и његови помагачи извршили, да истјерују непријатеља из наше земље, да осигурају слободу и срећнију будућност читавог народа, а тиме и будућност наших најмлађих.

Многа наша дјеца су под окупацијом започела своје тешко дјетинство. Намјесто игара и срећне безбрижности настала је оскудица, глад, а често и борба за одржање голог живота. То њихово жалосно дјетинство, биједи, погинули родитељи и спаљени домови разгорили су у малишанима мржњу према убојцима, мржњу која ће навијек пламити у њиховим срцима. Они су добро упознали све «благодати» окупаторске власти и његових «казнених експедиција» и похода. Они су добро осјетили што значи остати без хранитеља кога су фашисти погубили на Бањичи, Јасеновцу или у неком другом логору. Али они добро знају ко су ти борци који се свете за све те злочине, ко је њихов заштитник, јер у редовима тих бораца налазе се њихови родитељи и њихова браћа. Није ни могло бити другачије, а да свијест о томе не обукава најмлађу генерацију, да их љубав за свој дјетински живот и слободу, љубав за своје родитеље не привађа у нашу народно-ослободилачку борбу, уз нашу војску и нашу народну власт.

Помесени примјером својих старијих другова омладинаца и омладинки они најлепши, својим малим, дјетинским снагама помагали су народно-ослободилачку борбу. По градовима, у школама давали су отпор и нису дозвољили да над њима окупаторски васпитачки мирно проваде однарађивање. На непријатељску пропаганду о партизанима, дјеца су у разреду реагирала дубоким муком. Дјеца су најбоље говорила дјела фашиста. Од школа су направили своје касарне док су се дјеца сирзавала по кућама без огрјева и хране. Наши најмлађи су то запамтили. Запамтили су глад, бомбардовања, гољотињу и босотињу које су им фашисти докијели. Излагали су се опасности и губили су своје младе животе, али су цијелим непријатељским плакату, бушили на камионима гуме, наносили штету туђинцу на најразличитије

начине. Они су вршили акције, били су хурири, извиђачи и стражари, а њихово пионирске чете радиле су мариљом у позadini. Ето, тако се стварао пионирски савез.

Кроз ослободилачку борбу наших народа израсло је ново младо покољење, оно је дало и нови тип дјетета — дало је наше пионире.

Нема краја, ни града, ни села у нашој новој домовини, гдје нема пионира, гдје не стрше њихове дрвене пушке, гдје нема њихових чета и домова. У неким крајевима одбора УСАОЈ-а одржавају и посебне курсеве за пионирске руководиоце. То све говори да се организовано раду са дјецом већ давно прешло. И данас у пионирском покрету ми имамо једну нову младу снагу. Али да би та снага дала све од себе на великом опћем дјелу, њу треба брижљиво његовати, њу морамо још боље и још чвршће организовати.

Ко је позван да буде главни и први помагач нашој држави и васпитању ове генерације наших најмлађих другова, ако не ми, омладина. Тај задатак ми ћемо најбоље спровести кроз пионирске организације.

Ослобођење читаве наше земље је близу. Самим тим нема је држава отворила широке могућности рада и на том пољу и ми морамо те могућности искористити. Пред одбором Уједињеног савеза стоји тај задатак да китно приуђу организовању, ширењу, учвршћавању и уопће стварању Савеза пионира.

Ми морамо дјецу надондаци пропуштене школе и игре, васпитати их у љубави према новој и слободној домовини, показати им како се чувају тековине народно-ослободилачке борбе. Ми морамо наше пионире научити како да учествују у тим великим опћим задацима на изградњи наше нове државе — федеративне демократске Југославије.

Ми Савезу пионира морамо дати пуни садржај да би био стварна подршка држави, а у првом реду школи. Зато је потребно пионирске организације подићи на виши политички и културни степен, потребно је његово организације и даље развијати.

Кроз пионирске чете, домове, хорова, позоришта, дјечије оркестре, разне курсеве, одборе итд., морамо им омогућити двестрани развјатак.

Само тако ће Савез пионира као добро организована снага моћи у цијелости да испуни свој задатак.

Неда Маровић

НАРОДНЕ МАНИФЕСТАЦИЈЕ У БЕОГРАДУ

НА 5-ГОДИШЊИЦУ 14 ДЕЦЕМБРА

На дан 14 децембра, у оквиру прославе 5-годишњице демонстрација радног и рода Београда против владе Д. Цветковића и Валатка Мачека, одржан је у 10 часова пре подне митинг на тргу Славија. Скоро два сата пре заказаног времена су почеле да пристижу поворке радничке и школске омладине, мушкарца и жена из фабрика и предузећа са заставима и транспарентима, које су пролазиле кроз улице певале наше борбене песме и узвикивале parole. МанIFESTАНТИ су непрекидно одушевљено клицали: Стаљин! Тито! Непрекидно су се сливале реке грађана из свих околних улица ка Славији, док су се изнад мноштва народа дизале заставе и велике слике Стаљина и Тита.

Митинг је почео певањем „Хеј Словени“ и „Буди се исток и запад“, отпеваним од радничких певачких хорова „Никола Тесла“ и „Абрашевић“.

Затим је говорио Драгослав Мутаповић, секретар Градског одбора Јединственог Народно-ослободилачког фронта. У своме говору је оцртао како је дошло до 14 децембра 1939 године. Изнео је стање у Европи после Минхенског споразума прелуштеног фашистичком поробљавњу. Истакао је да је у таквој ситуацији свима народима Југославије био једини пут, пут што чвршћега основа на Совјетски Савез, као на земљу која је током целе своје историје водила политику мира

и заштите малих народа. Али тим путем нису хтели да иду режими Југославије, а нарочито не режими Цветковић—Мачек. И тада долази 14 децембар, дан када су радници и напредни интелектуалци подигли глас протеста против ненародне политике владе Цветковића—Мачек. Демонстрација су били претходници хероја Народно-ослободилачке борбе за бољи и срећнији живот народа Југославије.

После је говорио радник Стеван Јованчић, члан Градског одбора Јединственог Народно-ослободилачког фронта. Нагласио је да су око радничке класе и њезиног језгра Комунистичке партије почели да се скупљају сви поштени родољуби и искрени демократи, да се већ тада почео да ствара данашњи Јединствени народно-ослободилачки фронт.

Другарица Славка Парента је изнео учешће студената Београдског универзитета, који су тог дана дали своје крваве жртве: Босу Милановић, Мирку Луковића и Живана Седана. Дале је рекла да је борба коју је наш народ водио 14 децембра уродила победом; остварена је демократска федеративна Југославија, најлепши споменик онима, који су дали тог дана

своје животе за исте идеале, који су циљ и даљашње борбе, идеале слободе и независности наше државе, братства и јединства свих народа Југославије.

Последњи говорник је био Драги Стаменковић, секретар Главног одбора Уједињеног савеза антифашистичке омладине Србије. Истакао је да су многи руководиоци демонстрација погинули у славној народно-ослободилачкој борби, као Рифат Бурчиновић, Милош Матијевић, Вукица Митровић и други. Један од оних који су остали у животу јесте најближи сарадник маршала Тита, члан Врховног штаба, генерал-лајфтант Александар Ранковић.

У току говора стално се клицало маршом Титу, Народно-ослободилачкој војсци, новој демократској федеративној Југославији, Комунистичкој партији Југославије, Совјетском Савезу, Црвеној армији, нашим Савезницима и демократској Грчкој.

У 4 часа подне изведена је културна приредба у сали Коларчеве задужбине.

Одржане су такође културне приредбе у позоришту на Врачару и у Офицерском дому.

Са митинга на Славији 14 децембра ове године

ОМЛАДИНА И ПРОСВЕТНИ РАД

Од ЕДВАРДА НОЦБЕНА

Моја жеља је да пре свега упозорим омладину на оне моменте нашег одгоја и просвете, који ће допринети рађању љубави према заједничкој државној домовини. Хоћу да упозорим на оне моменте који ће служити у првом реду као оријентација самој омладини у њеном властном просвећивању и који ће је онда оспособити за политичко-просветни рад међу најширим масама.

Као прво треба знати да је ослободилачка борба створила у нашем простору човеку тако силну потребу на знању да је једва задовољавана. Ослободилачка борба је одговорна простом човеку очи за истину, да је живот не престана борба сила које не можеш избећи, већ их мораш упознати. Показала му је, да се може успешно укључити у ову борбу сила само ако је наоружан правим спознањем. Упркос највећим тешкоћама и искушењима он је доживео посебно и способно осећање умног, моралног и физичког триумфа над непријатељским силама живота, које данас у политичко-друштвеном облику претстављају у првом реду фашизам. То спознање је наш човек задовољно поставило за водилу свог новог живота и сада је осетно да права сувереност живота није пре свега из мајсторског савлађивања животног бојног поља.

Као друго треба знати, да је за нашег човека на тај начин образоване променило свој искључиво технички карактер који је по досадашњим просветним појмовима имало те задовољно у ослободилачкој борби културно-политичко обележје. Када данас наш простор који нема ни довољно хлеба ни одеће узима после тешког рада у руке часопис и уџбеник, не чини то само ради забаве или зато да би се извучио у читању и писању, већ зато, да преко чланака и разних упута упозна време и себе те да себи да јасне одговоре на тешка, судбоносна питања. За праву демократију, наравно, није довољно да једни држављани знају читати и писати, већ је важно да знају и мислити и делотворно се управљати. Зато, дакле, што наш народ данас удовољавати тежињу за изобилном ради јаснијег и успешнијег кретања у свом животу, одгоја и образоване за њих ису су више постављени само технички, само експресиони и универзално, већ у светлости њиховог личног положаја и политичко-друштвеног простора, усред стварних услова њиховог живота.

Као треће треба знати да је због те опште потребе за просвећивању и напредку досадашње образоване изгубило и значај привилегиованости. У новој Југославији образоване није више право одабраних појединаца, већ је постало право и дужност свих држављана нове Југославије. Ако је до сада образоване било исто таква привилегија као новац или земаља те је у том смислу служила као средство за постизање бољег удела у друштву, онда данас образоване постаје заједничко власништво свих наших народа и доступно је сваком његовом појединцу. Морамо знати да образоване у новој Југославији неће бити само доступно и бесплатно за све, већ ће простом човеку пружити и све културно богатство наше земље и културног света. Све културно благо које постоји у Југославији мора пре свега постати власништво наших народних маса. Све школе, музеји, галерије, позорнице и просветни домови, све библиотеке, лабораторије и разне друге културне збирке и установе морају од данас на даље служити естетском, моралном, друштвеном образовању, свеукупном техничком и духовном уздицању држављана нове Југославије.

Морамо настојати да се просветни и културни живот југословенских народа развије и у правим облицима. Зато морамо упознати главне потезе нове просветне организације наше државе.

Први потез нове просветне организације је њен масовни карактер. Када говоримо о том масовном карактеру не мислимо само на чињеницу да ће образоване бити приступачно свим народним масама, већ имамо пред очима и чињеницу да нову просвету изводе и претстављају људске масе. То значи, да ће од данас надаље прост човек наших народа стварно суделовати у свим одлукама које се тичу којег било просветног или васпитног питања. Ову могућност му данас даје карактер нове народне власти. У сваком Народно-ослободилачком одбору се данас поставља Народно-просветни одбор, који има за задатак да усредоточи и води целокупан васпитни и просветни рад своје околине. У том Народно-просветном одбору суделују додуше претставници ослободилачког покрета, антифашистичких организација, родитељи, просветни радници и разни заслужни људи из околине су дужни да по сваком питању које се тиче њихове средине и њене просвете, скупљају целокупно становиштво на просветне станице и зборове на којима они постављају дотична питања, дају их на решавању становиштво и позивају га да се о њима изјасни и изрекне о њима одговоран суд. Ниједно просветно или васпитно питање се у Југославији неће моћи решавати без у-

чешња просветног терена. Људи се морају приближити просветној стварности и преузети је на се у такој мери, да ће је почети решавати као своја лична питања. Просвета дакле не сме више бити људима само порезно бreme, већ мора постати ствар њиховог личног напретка и заједничког добра.

Други потез нове просветне организације претставља њен карактер просветне власти. Просветни рад дакле није више само приватна ствар или које било од јавности одвојено интересовање већ део заједничке воље за управљањем живота. Просветна организација стога губи свој приватни карактер и укључује се у заједничку и укупно народну власт. Чињеница, да људи могу по свим васпитним и просветним питањима заједнички, јавно и активно одлучивати припадаје нашој просветној организацији снагу власти. Та просветна власт док се јединствено из теренских Народно-просветних одбора преко сличних одбора у срезу и округу до Народног повереништва за просвету и његових подручних просветних центара. Како ће на терену људи имати прилике да одлучују у просветним стварима на станицама, зборовима и изборима, тако ће народни просветни делегати имати једнаку прилику на сресним и окружним просветним конференцијама, а нарочито при Народног повереништва и Народно-просветном већу које ће бити њена врста просветног парламента својог народа.

Трећи потез нове организације морамо видети у тежињи за концентрацијом читавог просветног рада у оквиру Народно-просветног одбора. Народно-просветни одбор има за задатак да у првом реду развије просветни рад у свим гранкама просветне делатности и да ниједну не занемару. То значи, да мора водити не само бригу за школство и тежњезе, већ да мора водити бригу и за дизање просветног нивоа читавог становиштва и тежити за тим да му се приближи све врсте културне делатности, од књижевности преко ликовне и глумачке уметности до позоришта. Затим Народно-просветни одбор има за задатак да усредоточи и упрости сав досадашњи просветни рад своје средине. Његов задатак је да укине непотребну диференцијацију друштва и уместо различитих и непотребних просветних друштава, певачких друштава, спортистичких клубова и задружних организација постави у свом делокругу једну једину културну, певачку, спортистичку, задружну секцију. Тиме неће само постићи никакво наслеђе и штетно униформисање духова већ желимо постићи првобитно и успешно образовање. Све то ћемо постићи ако Народно-просветни одбор добу што пре до Дома културе, до зграде, где треба да се сконцентрише целокупан просветни рад и развију све способности становиштва.

Ту на терену је дужност да се просветном раду придружим сав омладину. Од њене приправности и способности зависиће у многим крајевима успешан просветни рад. Омладину нека суделује не само у школама већ на свим културним приредбама и у свим просветним акцијама, при организовању библиотеке, вечерњих течајева, у певачким хорovima и спортистичким приредбама, позоришном цицима, а у првом реду у широком позитивном расположењу за што скорбије преузимање просветне одговорности од стране наших најширих маса. Нема се што пре обистине реч, које је већ давно изрекао пријатељ народа: „Буде се духови, данас је радост живети.“

НАШЕ БРАТСТВО СА БУГАРСКИМ НАРОДОМ ЈАЧА СЕ НА ДЕЛУ

На Првом конгресу антифашистичке омладине Србије делегати бугарске омладине обавестили су да ће помоћи у великом ослободилачком рату осиромашеном и нападеном нашем народу. Поред осталог они су обавестили да ће преко ове зиме примити најмање десет хиљада наше деце и збринети их по децим домовима. По свом повратку у Бугарску ове делегације, Централна омладинска комисија при Националној комитету Отаџбеног фронта упутила је апел на грађане, мајке и сестре, у којем се између осталог каже: „Ми, Централна омладинска комисија, упућујемо горући апел свим бугарским мајкама и сестрама да се одазову позиву, да пруже своје милосрђе и гостопримство преко зиме деци братске Југославије.“

На овај апел већ су се многи одазвали. Само бугарска област примиће 2000 деце.

Поред тога студенти Софијског универзитета прикуљају храну и материјал за београдске студенте.

И ево, после кратког времена у Београд је дошла понова делегација састављена од претставника бугарске омладине и Црвеног Крста од пет чланова. Ова делегација ступила је у контакт са Централним одбором УСАОЈ-а и Повереништвом социјалне политике и народног здравља Националног комитета ослобођења Југославије, да среди техничка питања и организовању транспорта наше деце за Бугарску и хране и материјала за Југославију

Неколико напомена О ДОПИСНИШТВУ, ДОПИСИМА И О ДОПИСНИЦИМА

Показало се да скоро сви омладински листови стоје пред питањем добро организоване мреже дописника. Због непостојања добре организоване мреже дописника они имају мало оригиналних чланака самих бораца са фронта или у заданим са фронта рада, или антифашистичких омладинских организација на терену. Због тога једноличност чланака и вијести из нашег, тако разноарсног и тако богатог, живота.

Пред тим питањем данас стоји и „Омладина“.

На пример: На свом Првом конгресу антифашистичке омладине Србије дала је иницијативу за свенародно такмичење за помоћ пострадалим крајевима. Омладину Војводине преко своје делегације прва је прихватила позив на свенародно такмичење. Због слабе дописничке мреже (у великом делу Србије), или скоро никакве (у великом делу Војводине — осим Срема) — ми не можемо успети пратити капању, а иницијативу тим самим помоћи.

У Словенији припредајући „Младину“, видимо да је стање дописништва добро риешено.

У Босанској Крајини исто тако „Млади Крајинци“ поред осталог и по томе, испуњава задатке једног омладинског листа. Темо постоји дописничка мрежа. Они су у учинили корак даље одржавањем конференција дописника за округе: Дравар, Грмич, Козара, Кључ, Мркоњић, и за бригаде IV дивизије. Ова конференција допринијела је развијању дописништва на овим околностима. То ће допринијети развијању интереса код широких маса младих за нашу штампу. (Може бити је и ово један од начина како би се у округу крагујевачком могло лакше ријешити питање продирања наше штампе међу омладином.)

16 и 18 октобра одржане су исто тако на Банатском и приварорском округу конференције дописника. Поред осталог, расправљало се питање о начину организације и писања дописа. На конференцији дописника приварорског округа пао је приједлог да се између срезова, општина и села развије такмичење по питањима: које ће село, општина или срез дати боље и више дописа. А такмичење ће се завршити слиједом конференцијом дописника.

Мислимо, да овај пример крајинске омладине треба да слиједи и омладина других крајева.

Код таквог организовања дописничког рада, доко се ријешава друго питање које нас интересује — питање дописа, њихов број, навођење и брзина њиховог достављања уредништву.

Допис који стижу нашим централним листовима, доста ријетко и са заклоњеном, пате од општих фраза и неконкретности. То скоро и упроставаља вредност дописа. Ево примера са дописом: „Чачак је ослобођен“.

„Слобода која се до скоро није могла ни замислити сада је гранула у свој јачини. Грађани су дахнули душом: нема више пијаних четника да их претрљава и небуздским ласкама ремете у насушним пословима.“

„Да би снага одушевљења била јача ивицу већ давно презађени синови, вајскрвају мртви, да би родбину и другове грађани и у грчу радости прегрнали, одушевљењем победилаца, о Народно ослободилачкој војсци, о мучном половању у Србији 1941 и о победама које су доживеле врхунац данас.“

„Појављују се другови скривани по подручјима и земунцима од реакционарне и дивље немачко-четничке владавине.“

„Борба“ од 17 новембра на другој страни, објавила је допис из Чачка. Ево једног одлома у коме нема скоро ни једне сувишне ријечи, ни једне фразе, у коме говори сам Чачак: „Тако је и у Чачку 10. о. м. одржан помен стрељаним јуначима на пољу поред Војно-техничког завода. Немачери бол и крижа, која дове на освету, обавијала је присутне. Сви су се селили 7 новембра 1941 када су Немци наредили да сви мушкараци од 17 година на више дођу у арсенал. Нико није заборавао имена српских извојача: мајора Ратковића, војва Бузића (Бузије), Милоша Антонијевића, Андрије Стојића и других који су сасели у немачкој комисији и разврстали Чачане по групама: за смрт, у Немачку на рад, за батине и за ропски живот. Тада је почело масовно стрељање. Свакога дана стрељана је једна група. Многи су умрли са несом. Средњошколци Јовашевић са 15 својих другова погинуо је везајући:

„Збогом, мила Домовино,
Збогом, роде мој;
За те само и слободу,
Дадох живот свој.“

Четници се нису задовољили масовним убиствама у Чачку. Није им било доста крвних гробова на пољу поред Завода, на Топалову Брду, на Вијенију, у Трновљу него су продужили са кљасе поштених људи по селима и друмовима. Органи су под заштитом Не-

маца. Док су једни кљали овце за го-збу, други су кљали људе. Познати во-ђа прих тријки Бојан Ристановић за-кљав је Зору Бојковић, Ленку Крупеч и још неколико девојка на раскрсници путева Мрчевица—Прељина. Породицу Милана Ружића у Гучи четници су, уз сарадњу Јотићеваца и Немца потпуно истребили. Заклали су сестре Раковић. Безбројна су четничка недела

Тешко је било и преживети чвановијма породица, које није захватила четничка кама. „Три године нити ми ко дође у кућу, нити куд изадох. Не знадох ни за Божић, ни за Ускрс. Само ћути, скупи козена и трпи.“ — каже једна старија жена, чији је син стрељан. Мајке су јуначки подносили бол и понижења. Једна од њих, Јованка Аззић, испричала је на помену ратника са својим сином: „Дошла сам у затвор да видим сина. Рекли су ми: „Твој ће син добити заслужену казну као и Ратко Митровић.“ Ја сам им поносно одговорила: „Ви сте убили нашег славног Ратка и нашег омиланог Бату Јанковића, али наше милионе не можете убити.“ Тражили су да се одрекнем свог сина. Ја сам им рекла да се нећу одрећи свог сина, јер је он пошао воштеним путем. Видели сам сина везана ланцима. Певао је омилану песму Црвене армије. Рекли сам му: Сине, не стиди се твојих ланца. Буди јунак до краја. Ја сам одржала реч коју сам дала сину да нећу за њим заплакати.“

Дописник из ужичког округа, од које смо добили допис: „Један од многих злочина“, овако почиње:

„У нашем крају четнички бандити су вршили разне злочине, али један њим вичито остати у памети.“

Злочин је извршен на двама најбољим другарицама из мога краја. Једној девојци дошли су четнички бандити, извели их из куће и одвели у планину код једног бездана где су их заклали Једна другарица.“

Ово је пример како истинит догађаје речен овако измишљалим празним ријечима (један, једна, бандит и опет исто) постаје необједљив, недоментаран. Таков је случај и са дописом „Курир“ у „Младом борцу“ (Србија), бр. 12. Допис којима недостаје стварни подаци — о злочину, злочинцима и жртвама, или о чети, о борцу у једној одређеној борби или о једном одређеном раду и слично, — у којима не видимо свакодневне људе са њиховим карактеристикама, слаби су дописи. Врло често они се не могу употребити.

Недостајем дописа су такође сухопарно донесени подаци, који више сличне статистикама. Такви и слични дописи неводе само бројке о резултатима ударничког рада у радницима, на пољима, спомену неколико имена или, као онај допис из ужичког округа, почињу са: И жени борац и неке јединице, тај и тако даље.

На пример: „Млад борец“, лист антифашистичке омладине Македоније, доноси допис из 41. дивизије. Кеже се само, да је једна ударачка група 17. бригаде уништила 13 немачких камиона. Друге је зоробила 4 Немца, а два убила. Сличан допис је у „Омладинском борцу“ (Хрватска), бр. 30: „У засједи“, Исписане су 23 реда фразе, а акција је описана са:

„... за час је 15 бандита лежало мртвих и рањених на пети.“

Ти дописи слабо користе. Из њих се не виде људи који су извршили јуначка дјела. Најбоља похвала за њих је истинско описивање њиховог дјела, а то је српска, снага дописа. Такви дописи уздижу, успело популарну војничке и редне успјехе појединца и група. Утолику су дописи делотворнији. У нашој штампи има велики број добрих дописа. Ево неколико њих:

„Партизан сам и то ћу увјек бити!“ („Наша борба“ лист омладине Источне Босне).

„И код нас се челик кљали...“ („Допис из Мостара за „Младу Херцеговину“, кога је доносила „Риџм антифашистичке омладине Босне и Херцеговине“, и задњи број „Ми млади“ — како се рече звао наш лист).

„Липом је допис Цвала Мицића у „Младом Крајинцима“: „У Козари смо се упознали.“ То је сјећање на друга брчу Козарчину, то је епизода из живота која даје вјеран упечатљив доказ о борци и руководиоцу јуначке омладине, без хвалисања и најмјештаности.

То су сва обични људи, то су омладинци. Наша омладина има толико јунаштва, чврстине, непоколебиво љубави за свој народ и слободу и мржњу према непријатељу, да немалом никакве потребе да штогод вјештачки стваралом. Довољно је само узимати материјал из наше борбе и рада, узимати га срцем и умом, тј. — како каже Калићин — „с осјећањем пуне свијести говорити о тешкоћама и напорима народа и омладине и о потреби да се непријатељ побједи по сваку цијену.“

У том погледу, из биљешки Родољу-

ба Чолаковића, које су већ објављиване по нашим листовима, а које ће ускоро изаћи сабране, посвећене нашој јуначкој омладини, из одломка: „Срце мога народа“, може се много научити.

„Ишао сам с другом кроз блокирану Јагодину. Већ смо се примицали другом крају града, према Ђурђевој Брду, и не слутећи да су на излазу града њемачке страже. Требало је само да прођемо једну овуку и да ми паднемо у шале. Управо ту, искрсно је пред нас, као да је из земље изникло, један дјечко на бициклу. Зауставио је бицикл и запитави нас:

— Имате ли легитимације? Ево их Немци легитимашу све који излазе из града.“

По чему је могао тај малишан послужити да ми немамо легитимација, да нас треба опоменути, не знам. Он је вјероватно знао да у шуми има људи који бију окупатора, да из града одлазе у шуму многи и она је са својим дјечачким срцем био на њиховој страни. Својом опоменом он нас је објединио спасао од сигурне смрти. Још и сада видим његово преплањено лице и живе паметне очи.“

Осјетни срце свога народа, јер чујејше властито срце и спознајше племениту љубав према народу и слободи и голему мржњу према непријатељу.

Добар дописник — то је треће наше питање — нећине те људе, свакодневне људе, омладинце са свим њиховим тешкоћама, напорима, хтијењима и остварењима. У његовим дописима они говоре, причају и раде из властите душе, из душе наших народа, обогачене кроз овај рат племенитом мржњом према непријатељу.

Од дописника у многом — као што смо видели и већ наведеном примјерима — зависи вриједност дописа и њихова употребљивост. Ово вриједи и онда када је дописна служба организована.

Дописници треба да буду политички спрејани и способни, да се брину о властитом политичком и културном развоју. Тако ће моћи успјелјеје запажати, боље одбирати материјал, теме и мотиве за обраду. Ево примјера како се често не изабере и не искористи добар мотив:

Омладину пиротског округа за свој лист „Младост“ добила је из отачествено-фронтотске Бугарске 6000 кг папира и камион за превоз. И на само то. Из Бугарске она су добила и кљасе слике драгог воје и учитеља Тита. То су најбољи примјери стварнога братства наших народа са Бугарима. Забљезан, он широким масама младих чини опипљивим наше братство. Али о томе се није писало.

Или на примјер: у врањском округу утицај непријатељске пропаганде још се провлачи, животари кроз дражиновске лажи о прогонима Срба у Македонији. А толико је примјера било и сада и има где Срби и Македонци заједно гину за свој једини или других и за заједничку ствар једних и других. Али ни о томе се не пише.

Да би све ово дописник видио, нужно је, — не само да му помогне организација, него и да сам ради на савлађивању политичког и културног материјала, да потпуније гледа у живот и његове проблеме.

Као што овај примјер речито говори, новине постају најмасовније средство политичког рада и одгоја омладине. Због тога треба бити смјелји у тражењу дописника, а не крут и нееластичан. Због масовног прилива омладине у наш покрет, због младости наше организације, ово вриједи нарочито за Србију и Војводину. Ту постоји једна тенденција да се као дописници задрже руководиоци омладине, који ради других дужности не могу да обављају тај посао. Такав је примјер са дописником из Врање. Уколико такви другови и врше дописничку службу, многи догађаји и мотиви остају необрађени и неискорисћени. На примјер: у Аранђеловцу, у раднички за рубље, раде омладинке, а о томе се не пише. У Крагујевцу ради пет омладинских домова, над крагујевачком омладином извршени су многи свирепи злочини, а о томе се не пише. У Влашком пољу, у округу младењевачком, отвара се рудник лимона. Јавило се већ 1000 радних руку. О ударницима који су поникли у ударној недељи у Београду, није се писало. Ударника је било, било је редних чета и баталона. Њихово дјело се види кад се прође кроз Београд, али се у штампи оно не види.

Треба смјелјеје, еластичије бирати, проналазити оне омладинце и омладинке који ће најбоље одговарати тим задатцима.

Ове напомене о проблемима дописа и дописника, само су прилози за њихово рјешавање. Самим својим постављањем они носе своја рјешавања, јер су поникли кроз напор младе генерације у изградњи лепшег и бољег. Рјешавање тих проблема а и сам рад на њиховом рјешавању јачање је напора и успјеха наше младе генерације.

Нурет Сеферовић

Омладина

Војводине спрема се за свој Конгрес

Антифашистична омладина ослобођене Војводине одржаће свој I Конгрес 27 децембра ове године у Новом Саду, жаркшту слободе и културе Војводине — српској Атини. На овом I Конгресу ће се испољити јединство све војвођанске омладине стечено у трогодишњој ослободилачкој борби.

Српска се омладина у Војводини заједно са хрватском, русинском и словачком омладином кроз три године борила за слободну и аутономну Војводину, борила се за своје јединство. Данас се у редовима Народно-ослободилачког покрета, наше народне војске, и нашег Уједињеног савеза бори и ради заједно са словенском омладином велики број поштених мађарских омладинаца. У Војводини је створена мађарска бригада која је кроз врло кратко време нарастала до преко 1.300 бораца. Велики број њих су омладинци. Она води борбу против мађарских фашиста који су вршили велике покоље над словенским народом Војводине.

Исто тако како је данас јединствена у борби против мађарских и немачких

мичењима војвођанска омладина је дала лепе резултате. У Војводини омладина масовно ступа у нашу војску. У позадини омладинци и омладинке раде на свим пољима и чисте трагове трогодишње окупације. Оправљају путеве, мостове, друмове, скупљају намирнице за пострадале крајеве, обрађују напуштена поља и др.

1400 омладинаца и омладинки старопазовачког среза радило је 14 дана на необрађеним њивама и за ово време су обрадили сву необрађену земљу у свом срезу и дали преко 8500 радних дана. Омладина зумског среза је, такмичењем се са зумским срезом, дала преко 6000 радних дана. У току сабирне акције сакупљено је 306.170 куна, 4.442 кг брашна, 1 кг шећера, 38 кг меда, 90 праса и 139 кг колача, 120 метара платна и др.

400 омлаца и омладинки Митровице рад стално за Народно-ослободилачку војску; преносе муницију и копају ровове на фронту. Омладина села Гргуреваца такмичењем се са суседним селом: ко ће боље и боље ископати ровове на фронту, копања је 4 дана и 4 ноћи сменским тиме наше борце и црвеноармејце. Омладина среза Сремски Карловци по ишци је брала винограде, изабрала најлепше грошће и однела нашим рањеницима. Омладинке по селима и градовима спремају собе за болнице. Оне дежурају редовно крај наших рањеника и спроводе такмичење и ја ће боље и пажљивије неговати рањенике.

Сагуде, на свим пољима такмиче се војвођанска омладина село са селом, међусобно се такмиче јер ће тиме најбољим ударницима заслужити да дођу на конгрес.

У досадашњим предконгресним так-

мичењима војвођанска омладина је дала лепе резултате. У Војводини омладина масовно ступа у нашу војску. У позадини омладинци и омладинке раде на свим пољима и чисте трагове трогодишње окупације. Оправљају путеве, мостове, друмове, скупљају намирнице за пострадале крајеве, обрађују напуштена поља и др.

1400 омладинаца и омладинки старопазовачког среза радило је 14 дана на необрађеним њивама и за ово време су обрадили сву необрађену земљу у свом срезу и дали преко 8500 радних дана. Омладина зумског среза је, такмичењем се са зумским срезом, дала преко 6000 радних дана. У току сабирне акције сакупљено је 306.170 куна, 4.442 кг брашна, 1 кг шећера, 38 кг меда, 90 праса и 139 кг колача, 120 метара платна и др.

400 омлаца и омладинки Митровице рад стално за Народно-ослободилачку војску; преносе муницију и копају ровове на фронту. Омладина села Гргуреваца такмичењем се са суседним селом: ко ће боље и боље ископати ровове на фронту, копања је 4 дана и 4 ноћи сменским тиме наше борце и црвеноармејце. Омладина среза Сремски Карловци по ишци је брала винограде, изабрала најлепше грошће и однела нашим рањеницима. Омладинке по селима и градовима спремају собе за болнице. Оне дежурају редовно крај наших рањеника и спроводе такмичење и ја ће боље и пажљивије неговати рањенике.

Сагуде, на свим пољима такмиче се војвођанска омладина село са селом, међусобно се такмиче јер ће тиме најбољим ударницима заслужити да дођу на конгрес.

У досадашњим предконгресним так-

Два писма

РАЂЕНИЦИМА 45 ДИВИЗИЈЕ

Омладинци и омладинке варошице Косјерића шаљу ове понуде у знак поштовања и захвалности рањеницима 45 дивизије, који су пролили своју крв на граници нашег црногорског среза. И то: 165 комада јаја, 14 кгр. брашна 0, 20 кгр. пшеничног брашна, 8 кгр. гриза, 10 кгт. млека, 20 кгр. јабука, 3 кгр. пекмеца, 2 кгр. масти, 4 кгр. сира, 2 кгр. кајака, 1 кгр. дувана, 1 теглу меда, пола кгр. шећера и једну торту. Смирт фашизму — слобода народу!

28-XI-1944 Омладински одбор варошице Косјерић

УПРАВА БОЛНИЦЕ

23 Ударне бригаде 29-XI-1944 Косјерић

Омладинцима и омладинкама

Косјерића

Рањени кругови 45 дивизије топло вам се захваљују на пажњи коју сте нам указали и не жале своју проливену крв, видећи да је омладина свесна, сложна и увек уз нас.

Смирт фашизму — слобода народу!

У име рањених другова,

Управник болнице,

Др. Б. Харијадељ

4500 РАДНИХ ДАНА ДАЛА ЈЕ ОМЛАДИНА РУМЕ

На раду у болницама, установама на аеродрому и у берби кукуруза омладинци и омладинке Руме дали су 4500 радних дана. Најбољи је био II реон који је сам дао 2238 радних дана. У војску је отишло 570 добровољаца. Омладинке су спремиле војну болницу са 300 кревета. У срезу је сакупљено 434.670 куна, 4442 кг брашна, 549 комада живине, 52 кг шећера, 37,50 кг меда, 90 свиња, 188 кг мести, 3621 јаја, 239 кг колача, 24 кг пекмеца.

ДА БИ НАШИ МОГЛИ ШТО ПРЕ УЗЛЕТЕТИ...

Омладинске радне чете из села Угриновоци, Крњешовци и Шимановци, у зумском срезу, за неколико дана дали су 10.000 радних дана на оправци аеродрома.

«ПАРТИЗАНИ, НЕ БОЈТЕ СЕ ГЛАДИ, ЗА ВАС ВАША ОМЛАДИНА РАДИ...»

Омладинска организација у селу Петровчићи, зумским срез, сакупила је за нашу војску кроз три године Народно-ослободилачке борбе 1950 кг брашна, 1155 кг масти, 1475 меса, 770 кг спанине, 3520 кг кромпира, 1800 кг пасуља, 1320 кг лука, 825 кг пекмеца, 268 флаша парадајза, 43 кг меда, 522 кг сира, 32 кг путера, 480 комада веша, 1230 парчи чарапа, 637 м платна, 111 ћилмова, 345 цемпера, 1630 мрамница 850 пешкере, 5220 завоја, лекова у вредности од 420.000 куна и 297.820 куна.

30 МОСТОВА, 40.000 КГ КРЕЧА

Радна бригада у Јабланици оправала је 30 мостова и направила око 40.000 кг креча.

ОМЛАДИНА ХРВАТСКЕ — СВОМЕ I КОНГРЕСУ

У току такмичења за I Конгрес антифашистичке омладине Хрватске омладина Крка дала је 75 омладинаца у Народно-ослободилачку војску. Издао је 75 зидних новина и основала 11 читалачких, 5 дилетантских група, и певачки збор, 1 пионирску дилетантску групу и један пионирски хор.

Пионирка Јела Турчић из Каља котар Жумберак, дала је током године 130 радних дана на пољским и другим радовима.

Омладинске организације у керловачком округу послале су у току предконгресног такмичења у школу 1661 пионира, мобилизирале за НОВ 251 новог борца, саградиле 380 бајти и дали 23.353 радних дана. На стручне курсеве послан је 61 омладинца.

И ОНИ ИЗВАН ОТАЏБИНЕ

Наша омладина у Збегу у Санта Чезаре-и спровела је 15-дневно такмичење. Кроз то време сви пионир одреци су се свога оброна у 10 и 4 часа и на тај начин сакупили доста хране за деције домове у Отаџбини.

СИТНЕ ВЕСТИ

из омладинских организација

Чланови Звезе словенске омладине у градовима Целовец, Боровље и Аплаче у Словенској Корушкој извели су опширне акције, у којима су растурили више хиљада петана. У акцији у Трусту словенски и италијански омладинци поделили су преко 98.000 петана.

У Славонији отворено је сад 236 основних школа које похађа 11.123 пионира.

Омладина у Лозници организовала је свој омладински дом, читаоницу, те хорску и дилетантску секцију. Лозничка омладинска културна екипа дала је до сад 21 културну приредбу.

На зумском аеродрому срушени су сав хангари, раднице и зграде за становање. Од бомби разорен терен ми руку на раме и вели: «Вот, товариш, је био израван и сад на њему иду у правцу Београда. Они су из наше ескадриле. Један поручник ставља ми руку на раме и вели: «Вот, товариш, осмотри У2! Ми смо на њима

Советски ловац на аеродрому

чekaју брзи и окретни советски ловци типа «Јак 3». На његовом трупцу нацртане су 22 петокраке звезде. Питам једног руског капетана шта ово има да значи. Он ме погледа великим бистрим очима, развуче лице у осмејак, прилази авиону, дрма га за крило као да је тео да га «разбудим», заљуља га и кроз смех ми рече: «Овај авион је срушио 22 немачка ловаца! Ко пилотирај питам га даље. — «Наш командир, мајор, Хорој Совјетског Савеза. Исти овакав авион из наше формације срушио је 60 немачких авиона и цео је искривен петокраким звездама. Тај је пилот сада са својим авионом на другом сектору.»

одгојили много ваздушних хероја. То је авион, чија слава никада неће да умре.

Смотра омладинске радне бригаде у Земуну

У знаку предконгресних такмичења у Земуну за Први омладински Конгрес антифашистичке омладине Војводине, у Земуну је одржана смотри радне бригаде. Трећег децембра из свих реонских омладинских домова кренуле су поворке омладине у „Дом културе“ где је извршена смотри радне бригаде.

После свечаног дела поднесен је извештај о целокупном раду појединих чета: шта је урађено од ослобођења, које су акције радних чета, колико свака чета има радних дана итд. Радна чета IV реона је најбоља. Она ради сваки дан и до смотри је дала 6.000 радних дана. У току две недеље омладина је радила на поправци аеродрома и друмова, на поправци за нашу војску и др. Омладина је укупно дала 17.000 радних дана, а најбољи ударник је Илија Тројковић који има 143 радних дана и Љубица Перић са 60 радних дана. Омладина која ради у нашим творницама такође је изнела свој рад. Само женска кројачка радioniца сшила је за време такмичења 2.967 мушких кошуља, 3.189 гаћа, 23 халјине, 33 блузе и 19 кецеља.

На омладинском састанку уочи формирања омладинске радне бригаде у Земуну

ИСТО ТАКО КАКО ЈЕ ДАНАС ЈЕДИНСТВЕНА У БОРБИ ПРОТИВ МАЂАРСКИХ И НЕМАЧКИХ

бадника, војвођанска омладина је јединствена и при обнови земље и помагању нашим пострадалим крајевима.

На свом I Конгресу она ће показати колико је испунила обавезе које је дала прено своје делегације омладини Србије на њеном I Конгресу да ће појачати акцију за сакупљање намирница и осталих материјала за пострадале крајеве наше земље. Омладина Војводине је позвала омладину Србије на такмичење на свим пољима изградње. Многа војвођанска поља нису засијана, и необрани кукурузи још гњњу по њивама док неки наши крајеви немајући хране гладују. Војвођина није толико опљачкана и уништена, да не би могла дати својој пострадалој браћи материјалну помоћ. Она ће то дати и ова иницијатива лежи баш на војвођанској омладини јер се она и примила и задумала том акцијом на I омладинском конгресу Србије. На њој стоји да преузме иницијативу да

Писмо из ГОЛУБИНАЦА

Као и у свим другим местима, тако је и омладина у Голубинцима дочекала дан ослобођења весела и већ унапред спремна. Видело се већ два месеца унатраг да је ослобођење близу. Масовни бег Немца, усташа и четника дао је повода послушвати скорни дан слободе. Знајући за то омладина се тајно састајала на лединама, у такозваној Варшавској улици. Ту су се певале и училе нове борбене песме. Ту су омладинци Срби и Хрвати словили братски савез и чврсто се повезали у једну целину. Држали су се и конференције, великом по ноћи и то изван села на такозваним „Бодинама“... Од дана ослобођења непрекидно се праве митинзи. Али је омладина осим тих митинга приносила својски рад. Српска и хрватска омладина, раме уз раме, са кривом, доволном и осталим радним алатом, са песмом иде у Нову Пазову, на станицу, на њиву и било где на рад.

Костанц Бертолино, дописник „Омладине“ из Земунског среза

КУЛТУРНЕ БЕЛЕШКЕ

Моша Пијаде: Равноправност Срба и Хрвата у Хрватској

У издању књижевне Народно-ослободилачке фронте Хрватске, изашла је књижица „Равноправност Срба и Хрвата у Хрватској“, коју је написао Моша Пијаде потпредседник АВНОЈ-а. Ту се кратко и језгровито обраћају одлуке Другог заседања АВНОЈ-а поводом питања успостављања шест федералних јединица у федеративној Југославији и у вези с тим однос између Срба и Хрвата у Хрватској на темељу прве тачке декларације ЗАВНОХ-а о основним правима народа и грађани слободне и демократске Хрватске. Ту се јасно истиче да Срби у Хрватској нису национална мањина, јер су у целини федеративне Југославије само део једне од пет нација, које сачињавају нашу државу. За Србе и Хрвате нису било могуће ићи такво решење да сви Срби и сви Хрвати буду окупирани сваки у својој федералној јединици али су у оквиру Југославије они, без обзира у којој се федералној јединици налазили, потпуно једнаки и равноправни, јер наша се држава целина састоји из шест федералних јединица, које су међу собом равноправне и од пет основних нација које су исто тако међусобно равноправне. Срби у Хрватској остају део српске нације и федеративно уређење никако не онемогућава и не разбија национално јединство Срба, него напротив, у условима демократског карактера наше народне власти, омогућава се њихово пуно развијање у свим правима. Федеративним се уређењем отклањају националне несугласице и сукоби и отвара се темељ неразвијене братске заједнице свих народа Југославије.

Културни живот Срба у Хрватској

Културни живот Срба у Хрватској није био развијен у довољној мери, јер сва настојања да просвета буде што приступачнија најширим народним слојевима била су ометана од стране ненародних режима. Процент писмености био је мален. Није било ни потребног броја школа, ни учитеља. У усташкој Хрватској су шта више, све књиге штампане ћирилицом биле уништаване.

Оно што нису могли добити за време старе Југославије и усташке власти, Срби у Хрватској су почели, током развијања народно-ослободилачке борбе да остварују, да изграђују писменост и просвету, да подижу и шире културу међу својим народом. Срби у Хрватској су то своје право извојевали кроз заједничку борбу са браћом Хрватима против окупатора и домаћих издајника и то своје право спроводе и у дело.

У правцу тих настојања и тежњи основано је у Глини сепско културно просветно друштво „Просвета“, чији је задатак да негује културни и научни живот Срба у Хрватској и да шире просвету у народу.

Срби у Хрватској су свесни да ће значајем и подизањем свога културног живота много придонјети у раду на зближењу Срба и Хрвата у изградњи чврстог и несаломљивог јединства свих народа Југославије. У томе свој настојању знају да ће у свако доб наћи подршку и потпору и Хрвата и њихове заједничке уже домовине, федералне Хрватске, као и шире домовине свих наших народа демократске федеративне Југославије.

ЗАКЛИЊЕМО СЕ...

Пјесма је рецитована на културној приредби одржаној приликом полагања заклетве слушалаца Ниже артилериске школе на Бењици, на дан 10 децембра ове године.

Преко планинских стаза,
гудура и арпети
пошао је човјек — друг,
да се бори и свети
за ране
дубоко,
предубоко
ископане.

По Херцеговачком красу,
на Јастребцу
и у равници Срема
борац је с пушком у руци
и огњем у грудима,
у боју за родни дом,
записао на сваком камени
и груди земље
заклетву,
заклетву народу свом.

И стоје, но челни тарде
и као земља ајечне,
обилеконе
ријечи пламтеће њене.
Расуте

по троговима
партизана,
под кровњарима —
звучи нам о томе зборе —
бдију негде над горама,
у срцима говоре.

На њу нас потсећа:
сваки погинули друг;
испуњене су њене
и марама дјевојана
и зрела жита
и чела водра, поносита
и њиве и ријене и луг.

Заклињемо се чашћу
народа свог...

Позив је то
и клици за слободу
и обавеза,
чвршћа и јача од свих веза,
Дуг је то према својој народу.

На то нас опомињу:
огњашта разрушена
и села повалена
и деца убијена
и кости широм земље наше
разасуте.

Ријечи су заклетве блиске
и драге,
на њих нам расте лик
љубљеног друга Тита;
врела су то пуна радости,
окрјеле
снеге

и душа нам јача,
полетинја бива.
Из њих нам говоре
гласови оних,
што издржаше
седм непријатељских
офанзива.

И ми пријемо блиско
извору томе,
да сагледамо путеве оних,
што су пред нама били
и с борбом и с пјесмом
срећу ширили.

Знајте,
с поносом да је
борац с пушком у руци
и огњем у грудима,
у боју за родни дом,
записао на сваком камени
и стопи земље
Заклетву народу свом.

СЛОБОДАН ГАЛОГАЖА

Наш Космај

Волни
као што сам волио
брда камена мога завичаја
сваку стазу
сваки шумањак нашега Космаја.
Послушај,
нако с његових падина
с његових аксина
кликће дивно збројована
малог Корчагина,
газиле га Швабе
Бугари, жандари
чулаве зсерни пуковника Драже
свака му стопа
историју наше
болова и патњи
пркоса и крви
и страи и страи
птичурина гладних.

Наш Космај
космети, сурн
у крилу својих шума
децу слободе њише
крављу њиховом
славну историју пише
о Миловану о Раду нашем —
о њему већ данас кружи
легенда и бајка;
песушкће сину
успављану мајка
причаће ушну нана
о големој,
страшној,
упорној
борби партизана.

Космају драги,
над хумана
другова наших
уместо почасних плотуна
чујеш још наше
громогласно — ура!
Завијале се
разбијемо
растерат облаке тамне
тмине
но раздрагана, распевана
простјетна бура —
Космају поносни
на јурнш
ура...!

РОДО АНДРИЋ

Нова издања

Одјел информација ЗАВНОХ-а издао је још две брошуре из колекције „Ликови наших бораца“. Поред прве књижице „Анија, Прица, Кершовани“ од Младена Ивковића, сада су, као друга и трећа свеска објављене: „Марко Орешковић-Кретија“ од Николе Рубчића и „Станиша Опсеница“ од Шиме Балена.

Књижица „Ликови наших бораца“ покренута је са циљем да се наши народи што боље упознају са делима наших палих првобоваца, па да им она послужи као пример и што јачи потсетак за даљу борбу против фашизма.

Марко Орешковић — Кретија био је један од првих усташка и организатора народне борбе против фашистичког и усташког терора у Лици. Познао још од ранеје као борац за народна права и антифашистички борац са Гвадалупага, из Шпаније. Успио је да у заједничкој борби уједини силе Србе и Хрвате, тако да га је народ волио као свог правог јунака. Певачки о њему песме, благослављају га:

„Да нам не би Орешковић Марко
још би много заузвуча мајка!“

Марко Орешковић убио је четника у октобру 1941 и ова књижица о њему објављена трогодишњим његовим смрти.

Лички сељак Станиша Опсеница је такође, уз Марка Кретију, један од првих који је почео да окупа народ и води га у борбу против усташа, таљаша и четника. Са оружјем отетим од непријатеља Станиша са својим одредом проноси заставу слободе и освете до поробљеног Лица. Постаје командант батаљона „Огњен Прица“. У жестоком бојовима јуриша у позим условима и износи непријатељу тешке губитке. Куршум га је погодио почетком 1943, у бојби код Грачаца, када је хтио да изнесе раненог зруга.

На I Конгресу културних радника Хрватске, одржаном у ослобођеном Топуском у јунију 1944, одржао је је Маријан Сталиновић предавање о теми: „У борби за културни прерод“. Предавање је најпре изашло у листу „Нашојед“, а сада је штампано у посебној књижици у издању Партизанске заставе.

У истој издању изашла је и брошура Ане Ковчић: „Била сам у фашистичким тамницама“. Штампарија „Награјед“, 1944.

„Вјесник у слицима“, илустровано издање „Вјесника“ јединствене народно-ослободилачке фронте Хрватске. Број 1 година I, октобар 1944. На првој страни лист доноси слике друга Тита, генерала Пеке Дашчевића и савку Београда — Терезија.

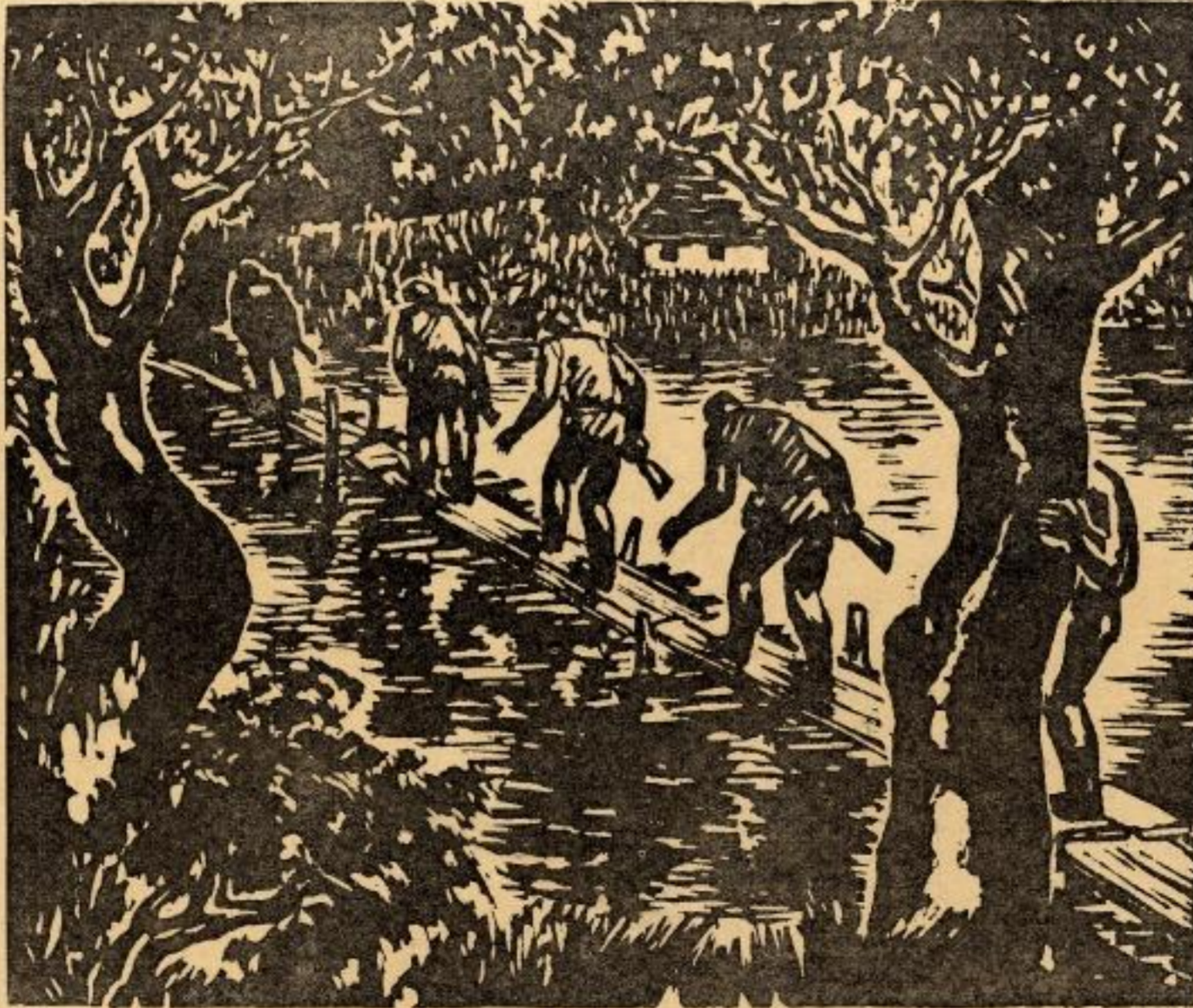
Остале странце доноси илустроване слике борбе наше Народно-ослободилачке војске, Црвене армије, слике о борбама из Запада, затим слике о раду у позадини нашега фронта.

Јосиф Висарионович Сталин: „Марксизам и национално питање“. Издање штампана листа „Нашојед“, 1944, страна 60.

У Софији је почео да излази нов часопис „Јужнословенски прегледи“, месечни часопис за културно, привредно и политичко зближење Јужних Словена. Уредници су П. Пенчев и Др. Н. Чилев.

У Совјетском Савезу спремају се свечане прославе поводом 150-годишњице рођења чувеног руског писца Александра Грибоједова. Образован је одбор, који ће то припремити и организovati. У одбор су ушли, као председник Леонид Леонов (писац „Најезден“), а потпредседник Леонид Соболев.

Б. Шотра

»ТИШИНА« (линорез)

МАЛИ ХЕРОЈИ

Написала: НИНА СОХАДЗЕ

Поштована и одана отаџбини, совјетске деце заслужују да се о њиховим подвизима говори и пише. Она расту снажна, одважна и достојна својих очева и мајки који су се борили за слободу и независност Совјетске отаџбине.

Када је непријатељ напао на отаџбину, многа су се совјетска деца наша у близини фронта. Они су одважно и вешто помагали Црвеној армији.

Ученик Миша Давидов пререзао је ножем телефонску везу, коју су Немци поставили. Дечка су ухватили и почели да муче, тражећи да им каже ко га је томе научио. Дечак је ћутао.

— Последњи пут те питам: ко те је научио да режеш телефонске везе?

— Рећи ћу, — одговорио је Миша, — Стаљин!

Официр је пуцао дечаку у лице. Црвена армија ускоро је истерала Немце из села. Са војничким почастима сахрањили су војници малог хероја. Ево и другог случаја. Два совјетска рањена авијатичара спустила су се из погођеног авиона падобраном на територију, на којој су у то време били Немци. Венера Павленко, ученица сеоске школе из Краснодарског краја, залазила је авијатичаре и свирала их од Немца. Она им је превијала ране, хранила их и неговала. А када су се рањеници мало опоравили, тајним путем их је довела до фронта. Фашисти су за то схватили. После дугих мучења стрљали су Венеру Павлен-

ко, али нису ништа успели да сазнају од хероје девојчице.

Читава совјетска земља зна за подвиг дечака Костја Кравчука из Кијева. У јесен 1941 год., када су се у предгређу Кијева водиле жестоке борбе, рањени црвеноармејци, предали су Костји две пуковске заставе да би их сачувао до доласка наше војске. Две године крио је Костја у окупираном граду поверене му заставе. Ни мајци ни коме другом није ни речи рекао о томе. А када је Црвена армија ослободила Кијев, Костја је дошао пуковнику и предао му је сачуване заставе.

Костја је заслужио да му ми, војници Црвене армије, ставимо руку као војнику, тако је о њему писао калоган Степичев.

По народби претседника Врховног Совјета СССР, Костја Кравчук награђен је орденом Црвене заставе.

За време немачке окупације у граду Шахти, мађу русевинама старе бање са стајало се 9 ученика. Имали су 13 до 14 година. Они су мало знали о илегал-

ном раду, али су волели отаџбину и мрзели су њеног непријатеља. И они су пронашли начин да му наносе штету. Они су кварили производе, крали оружје. Успели су да набаве радио, слушали су совјетске радио емисије, па су писали летке и бацали их по граду.

Када је Црвена армија била у околини града Шахта, дечаци су изашли на улицу наоружани аутоматима. Они су скинули са кровова немачке митраљесе. Борбени биланс ове групе је следећи: избачено је из строја 1100 моторних возила, уништено је 15 тона бензина, локавано је 25 авиона са намирницама, систематски је кварена веза, бањена је из строја радионица за оправку аутомобила; за време уличних борби убијено је 18 Немца, рањено их је 36, а заробљено више од 70.

Друга илегална група младих патриота била је организована у украјинском селу Покровском, близу Артемовска. 12 дечака од маје 1942 године па све до доласка руске војске у септембру 1943 године, борили су се против окупатора. Они су били у тесној

вези са партизанима, набављали су им оружје и муницију, ширили антифашистичко летке, кидали немачке телефонске и телеграфске жице, помагали рањеним борцима Црвене армије. Штаб ове групе налазио се у тајној пећини. Овде су млади илегалци сакривали својску омладину да их Немци не би одвели у ропство. Историја отаџбинског рата причаће још о многим малим херојима. Она ће да нам прича о деци која су се борила против Немца у редовима Црвене армије, о Сечи Демидову који је за време најжешћих бојева код Сталинграда 38 пута ишао у извињање, о Костји Лаврентијеву — вези једног од партизанских одреда лењинградске области, кога су ухватили Немци и који им под мучењем није издао свој одред, о девојчици Шури Молчановој из села Молчановка, турске области, која је за време окупације кријала на тавану два црвеноармејца, а затим их одвела у њихове јединице, и о многој, многој чувеној совјетској деци.

(С руског превела В. М.)

Има једна књига с натписом «Хиљаду и једна ноћ». У њој су лијепа привојетка о султанима и султанијама, о калифима и везирима. Све некаке приче из свијета који више не постоји, а доста тога није никад ни постојало. Многи људи, а нарочито млади, радо читају ту књигу. У њој им се особито свиђа некакав калиф Харун ал Рашид и његов везир Цафар. Величанствен је био тај калиф. Богатству његовој и његовој моћи није било граница. Становао је у дворима од мермера, што су га водили црни Нубијци, кресали, вајда, мрки Мисирци, а по-

гурно да их је много било. Ти гарави рудари служили су тамо величанству, Харун ал Рашиду. Железо су возили возари на вагончицима. Ти железничари су, такођер, служили Теби. У талионици су радници, као у врелој пећи, талили и прелијевали железно претопљено и усјано блиставо млијеко и служили теби. Па онда редом: пред разним машинама где се израђивало дугме, у одјељењу за паковање, где су хитре руке заматале, на пошти и железници где се возило уз дрдњање и тресак, у дућану где си купио и где се трговац услужно клањао — сви су

стављали стасити Персијанци. Пријесто је био украшен драгим камењем што су га водили сиромашни становници индијске уунгле или Декана, брусили фини радници Калкуте или Бомбаја и продавали лукави трговци неправедне Азије. Оштри мачеви Харун ал Рашида ковани су од челика, кога су храбри Арапи обрађивали ђубретом од дева и сакивали ненадмашни мајстори у Дамаску. Као да је цио свијет био у служби величанственог калифа, пророкова наследника, Харун ал Рашида. Сви су му служили и сви му се клањали.

они служили Теби, као правом Харуну ал Рашиду. Слично је са свим осталим стверима. Али, ако замислимо бољи ручак, он-

Скривалица у тачнама

Саставите цртицама тачке по реду бројева, па ћете видети шта посматра мали пионир.

да си ти, па ја, па ми сви, прави Харун ал Рашид. У дугом реду стоје људи са свих континената, различитих народности, вјера, раса и сви ти служе. Бибер су ти донјели мрки Азијати, паприку ватрени Мађари, месо умиљати пастири са Балканских планина, кафу окретни гаучи Јужно Америке, чај жути Китајци, чоколаду Црнци дебелих и црвених усана. Непрегледни ред стоји и доноси своје дарове тамо величанству.

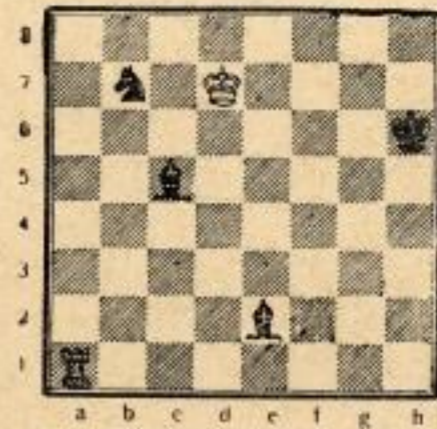
Међутим, ниси само ти Харун ал Рашид. Сви смо ми то. И ти, својим радом, својим производима, служиш неком другом величанственом Харуну ал Рашиду, ко зна где. Ко може погодити на чијем ће столу стојати месо овце коју си одгојио, на чија ће леђа доћи вуна јањета кога си волио, шта ће се израдити од рога твоје краве храниталке и коме ће служити. — Коликим људима служиш вјерно ја, пишући ове ретке? То све не знамо. Али, сасвим сигурно знамо да је читаво људство једна велика заједница коју веже рад. А, тај рад не зна за разлике које су људи изградили: раса, вјера, држава итд.

Прави Харун ал Рашид, вели прича, био је добар калиф. Стално је мислио о својем народу и настојао је да му служи, бринући се за његово добро. Па, кад смо и ми Харун ал Рашиди, кога служи други, кад и ми служимо ко зна коликим Харуну ал Рашидом, мислимо на то! Настојмо да нам ред буде такав да са њиме окористи што већи број људи, који су с нама тако често везани нераскидљивим ланцима рада.

Бранко П. Сучевић

ПРОБЛЕМ АНРИ РИНКА

Бели вуче и ремизира
1. Kc7 Lf (Sd6)
2. Ta6 + (Tc1) — (Lb4)
3. Tc6 (Tc6)

РЕШЕЊА ИЗ БРОЈА 22 „ОМЛАДИНЕ“

„ЈЕДАН ПРОСТ ПРОБЛЕМ“

$$\frac{2}{4+2} = \frac{1}{2} \cdot 2 = \frac{2}{2} = 1 \frac{2+2}{2} = 2$$

УКРШТЕНЕ РЕЧИ

Водоравно: 1 Стаљинград, 9 милион, 10 ар, 12 гоиг, 13 ка, 14 Лим, 16 на, 17 Ком, 18 Авала, 20 коза, 21 Кале, 22 карат, 23 гла, 24 ка, 25 Нри, 26 ни, 27 било, 29 ан, 30 Корана, 32 Италијанци.
Усправно: 1 стилисти, 2 ам, 3 Лиг, 4 Илона, 5 Нина, 6 Гог, 7 вр, 8 Далматинка, 11 ривали, 13 Козара, 15 мало, 17 кори, 19 ле, 20 ка, 22 калај, 24 Кири, 27 бол, 28 она, 30 ка, 31 ан.

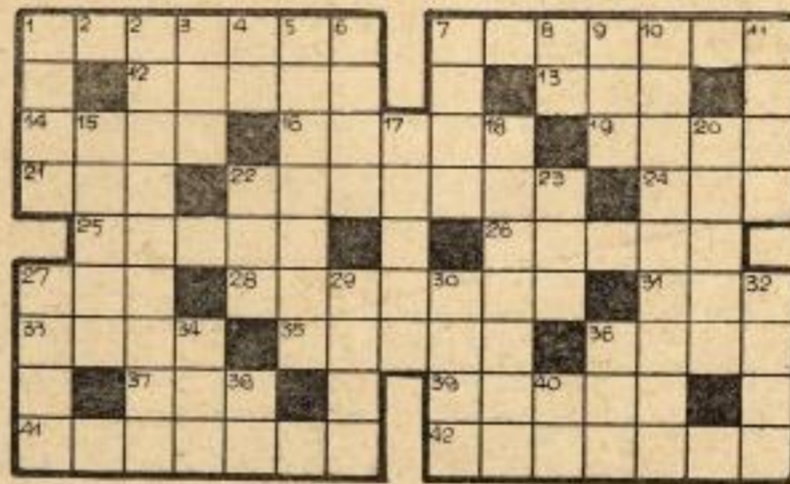
МАГИЧНИ КВАДРАТИ

I квадрат: 1 Лепаја, 2 Емери, 3 Њемел, 4 Иреко, Пивно.
II квадрат: 1 Рибар, 2 идила, 3 билет, 4 алеја, 5 ратар.

РЕШЕЊЕ ЗАГОМЕТНЕ СЛИМЕ

УКРШТЕНЕ РЕЧИ

Водоравно: 1 врата муз. инструмента, 7 Хомеров еп, 12 зајатија, 13 опасна болест, 14 наименовање, 16 племићки дворца, 19 прилог, 21 скуп дипломата, 22 чин у војсци, 23 део времена, 25 земљорадник, 26 карта, 27 суб народа, 28 град познат по конференцији, 31 бајка, 33 рођак, 35 број, 36 држава у Азији, 37 шавац, 39 луна, 41 планине у Италији, 42 познати совјетски град.
Усправно: 1 скупљач кише са крова, 2 инструмент, 3 усекотина, 4 два сло-

ва, 5 привлачник хришћанске секте, 6 становник Африке, 7 пркос, 8 становник европске државе, 9 тин, совјетског авиона, 10 високо школски научник, 11 почетак француске химне, 15 муслиманска света књига, 17 лек на рану, 18 ноћни локал, 20 место код Смоленска, 22 спират, 23 предатни лист (скраћеница), 27 град у Срему, 29 азијско племе, 30 град у Француској, 32 река у Шпанији, 34 београдски издавач, 36 врата поврћа, 38 лична замишља, 40 предлог.

М. М. Н.

Неће Иво да му магарац показује пут

Цртеж Иво Кушумка

Пред својим су домом сели и озбиљно уче, раде, јер су свесни да учењем свака ствар се постиг' даде.

Кад саршник грдњом су се обратили леном Иви, а он ће им: «Им мој отац не зна читат — па још живи!»

Друг одборник потом Иву по службеном послу завао, и за Винчу важно писмо с препоруком му предао.

Путоказна табла лепо пут за Винчу право каже, ал' за нашег незналицу она ништа баш не важе.

Чекао је над одједном на магарац један старац. Пин'о старца, а старац ће: — Пут ти каке мој магарац!

И затим је проследно, а за репом Иво пош'о и од стнда не зна ни сам како је у Винчу дош'о.

Кад у дом је натраг стиг'о учити је одмах стао, од чуђења друг му Ђира умало што није пао.

Дипломата Мира пришла љубазно му ово каза: — Значи да све наше грдње за те нису биле фреза.

— Каке грдње, вели Иво, нешто друго ме погоди: Срамота је да магарац по свету ме слепи води!